

Ukraina, självbestämmande och den nationella frågan

[Ur [New Politics](#), 11 maj 2022. Även publicerad i [Links](#), 10 november 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.

Bill Fletcher, Jr är medgrundare till Black Radical Congress, tidigare ordförande för TransAfrica Forum, författare och fackföreningsaktivist.

Bill Gallegos har sedan länge arbetat för mexikanska amerikaners frigörelse, och är författare till "The Struggle For Chicano Liberation" och "The Sunbelt Strategy and Chicano Liberation."

Jamala Rogers är feminist och socialist med djupa rötter i de svartas befrielseström som organisatör, strateg och författare.]



Den ryska invasionen av Ukraina har mötts av egendomliga svar från delar av den amerikanska vänstern och bland många progressiva. Även om den ryska invasionen allmänt sett har fördömts starkt, så har det också funnits en tendens att ursäktas den ryska invasionen och lägga hela ansvaret för aggressionen på den amerikanska regeringen (och NATO). En sådan analys är inte bara sakligt falsk, utan härrör dessutom ur ett analytiskt misstag som har sina rötter i att hela frågan om nationers rätt till självbestämmande har tonats ner.

Som två afroamerikaner och en mexikansk amerikan har vi kommit till slutsatsen att det är dags att protestera mot en misstolkning av det som har utvecklats i Ukraina och en benägenhet att antingen

ursäkta den ryska aggressionen eller inta en neutral ståndpunkt. Som socialister och indragna i våra respektive folks kamp för demokrati och självbestämmande kan vi helt enkelt inte hålla tyst, även om det ställer oss i motsättning till en del kamrater som vi har känt, respekterat och älskat i årtal.

Vi publicerar denna artikel för att främja en mer omfattande diskussion och debatt. Vi antar ingalunda att våra åsikter är det sista ordet i denna fråga. Men vi menar att många inom den bredare vänstern och progressiva rörelsen i USA har försummat att beakta den *nationella frågan*, och att det har lett till misstag avseende den analys, strategi och de svar de föreslår.

Vilken sida står du på?

Den ryska regeringens handlingar kan inte tolkas som en ”militär specialoperation”. De utgjorde en provocerad invasion av ett självständigt land. Det är avgörande att vi förstår detta och inte tvekar. Det var ryska trupper, *inte* NATO-trupper, som korsade gränsen till Ukrainas territorium. Ukraina hotade aldrig Ryssland.

Det finns ingen tvekan om att NATO:s utvidgning har varit *omotiverad*. Vi skulle i själva verket vilja hävda att NATO, som aldrig har varit en försvarsallians, borde ha upplösts så fort kalla kriget slutade. Olika ryska regimer gick mot NATO:s utvidgning och den var onödigt provocerande.

Men vad som sällan diskuterades inom amerikanska vänsterkretsar var att länder i det tidigare sovjetblocket ville ansluta sig till NATO av rädsla för det postsovjetiska Rysslands avsikter. Vi i den amerikanska vänstern kan och bör vara kritiska mot NATO, men vi måste förstå den bakomliggande rädslan och oron bland de tidigare länderna i sovjetblocket.

Dessutom fanns det motstånd i NATO mot att införliva Ukraina. Det hade – före 2014 – inte bara funnits lågt stöd i Ukraina för att gå med i NATO, utan dessutom fanns det före den ryska invasionen 2022 opposition i NATO mot att ta med Ukraina. Eftersom en anslutning till NATO måste vara enhällig var det osannolikt att några steg skulle tas. Putinregimen visste detta.

Putinregimen hävdar att den kom för att hjälpa utbrytarregionerna i östra Ukraina. Det finns ett antal problem med detta påstående, till att börja med det faktum att Ryssland 2014 invaderade Ukraina och erövrade Krim, och dessutom provocerade fram uppror för utbrytning i den östra regionen, inklusive med att tillhandahålla anonym militär personal.

En del av våra vänner har hävdat att ryssarna erövrade Krim som svar på en påstått USA-stödd kupp i Ukraina, dvs. Maidanupproret. De säger också att upproren i den östra regionen var helt självmotiverade.

Låt oss ta sakerna i tur och ordning. Det finns inte mycket som tyder på att Maidan 2014 var ett USA-stött uppror. Det var en massrörelse bestående av en rad olika krafter från yttersta högern till vänstern – och många däremellan – som var indragna i ett uppror mot oligarkerna, korrruptionen och upphävandet av regeringens beslut att bygga relationer med EU. Det var en intern fråga för Ukraina. Man kan ha åsikter om orsakerna och resultaten, men påstående att det i huvudsak drevs på av USA:s intriger förvandlar det ukrainska folket till enkla marionetter åt utomstående, och det går stick i stäv med verkligheten. Även om USA kan ha stött ett visst resultat av Maidanupproret, så är ett sådant stöd inte samma sak som att vara källan till upproret.

För det andra var erövringen av Krim ett flagrant brott mot Budapestavtalet (1994) där Ukraina

överlämnade sina kärnvapen – till Ryssland – i utbyte mot ett löfte att Ryssland ALDRIG skulle angripa Ukraina. Uppfattningen att Ryssland hade rätt att erövra Krim bortsåg från att området hade varit en del av Ukraina sedan 1954. Det har också varit egendomligt tyst från delar av USA:s vänster om en annan del av frågan om Krim: ignorandet eller åsidosättandet av frågan om Krimtatarerna – ursprungsbefolkningen – som ersattes/fördrevs av de ryska bosättarna (under sovjetledaren Josef Stalins tid vid makten). Ja, före 1954 var Krim en del av Ryssland. Men det är också sant att de ryska bosättarna fördrev de omlokaliserade Krimtatarerna, vilket ytterligare komplicerar hur man måste se på ”frågan om Krim”.

För övrigt har det antytts att folkomröstningen i efterdyningarna till det ryska övertagandet av Krim på något sätt gör erövringen berättigad. De tycker vi är en intressant ståndpunkt. Att tro att en folkomröstning om Krimns framtida förhållande till Ryssland skulle kunna hållas fritt medan ryska trupper är fullt utplacerade är bokstavligt talat *otroligt*.

För det tredje är utbrytarrörelserna i Donetsbäckenet interna utmaningar för Ukraina. Det har sedan ganska lång tid funnits tydliga regionala och språkliga utmaningar i Ukraina (under den postsovjetiska perioden). Högerkrafter i Ukraina försökte förbjuda användningen av ryska. I de så kallade folkrepublikerna (i öster) gjordes försök att radera ut det ukrainska språket och Ukrainas historia. Men det finns inga bevis för att de så kallade ”folkrepubliker” som upprättades med rysk hjälp 2014, har något med ett legitimt, folkligt krav på avskiljning att göra. I själva verket är det folkliga stödets omfattning ytterst tveksamt.¹ Det bör noteras att det bara var Ryssland som erkände de så kallade folkrepublikerna, och att erkännandet kom just innan invasionen av Ukraina. Det påminner om de oberoende Bantustan-”republiker” som apartheidregimen i Sydafrika upprättade som ett sätt att rättfärdiga folkförflyttningar och total kontroll över Sydafrika.

För det fjärde hade ryssarna enligt internationell lag (och Budapestavtalet) ingen rätt att invadera Ukraina, vare sig 2014 eller 2022. Den motivering som Putinregimen använde om neutralisering och avnazifiering är bara undanflynkter. Den inrikespolitiska situationen i Ukraina var och är en fråga som det ukrainska folket ska sköta, inte några utomstående. Den amerikanska vänstern borde vara klar över det, speciellt med tanke på dess motstånd mot USA:s aggression mot Afghanistan och senare Irak.

För det femte avslöjade Putin sitt dolda kort på kvällen för invasionen, när han beskrev Ukraina som en ”påhittad nation”, och fortsatte med att ifrågasätta Ukrainas själva rätt att existera (inklusive genom att polemisera mot de teorier om nationellt självbestämmande som Lenin och Stalin utarbetade).²

Slutligen är uppmaningen att försvara eller rättfärdiga Rysslands påstådda regionala strategiska intressen nästan komisk, av två skäl. Först och främst var det, sist vi kollade, inte meningen att vänstern skulle förespråka att länder eller imperier ska ha *inflytelsesfärer*. När USA beskrev den kubanska revolutionen, den nicaraguanska revolutionen och andra latinamerikanska och västindiska (t ex Grenada) radikala rörelser och regeringar som ett hot mot USA:s intressen, så skrattade vi okontrollerat och kämpade med näbbar och klor mot de olika demokratiska och republikanska regeringar som uttryckte sådant nonsens. Men när det gäller Ukraina finns det respektabla vänsteranhängare som hävdar att Rysslands påstådda geografiska intressen ska respekteras trots att de inte

1 [The Guardian](#), 28 april 2022.

2 [Tal av Ryska federationens president](#), 21 februari 2022.

har hotats av Ukraina.

Men det finns en annan del av denna punkt. Frågan om gränser hade militärstrategiska konsekvenser under perioden före kärnvapnen, då massiva landbaserade militära operationer genomfördes, till exempel Operation Barbarossa (invasionen av Sovjetunionen 1941). Idag är en massiv landbaserad invasion av en kärnvapenmakt högst osannolik. Istället är den stora faran taktiska och strategiska kärnvapen och deras leveranssystem, jämte hotet om kemisk och biologisk krigföring. Ryssland har världens största kärnvapenarsenal och ett leveranssystem för att backa upp den. För kärnvapenmakter är gränser närmast irrelevanta, åtminstone på militär nivå. Men när det kommer till politik och ekonomi kan gränser vara mycket relevanta, vilket leder oss i riktning mot några av den ryska aggressionens verkliga motiv.

Det finns inga försvar av den ryska invasionen som klarar ett skratte. Försöken att rättfärdiga invasionen på basis av en kritik av den ukrainska regimen efter 1991 ignorerar internationell lag som förbjuder sådana invasioner. Bara en FN-sanktionerad invasion kunde ha varit berättigad, vilket borde vara välbekant för alla som känner till debatterna innan USA:s invasion av Irak 2003.

Men den nationella frågan då?

Innebörden i Putins utfall mot Lenin och Stalin angående frågan om nationellt självbestämmande gick många amerikanska vänsteranhängare förbi. Om man inte känner till den tidiga kommunistiska rörelsen historia kan det ha låtit som en utforskning av medeltida kristen teologi.

Den ryska kommunistiska rörelsen före 1917 stod inför flera dilemman, där ett av de mest avgörande var själva det ryska tsardömet, som en gång i tiden beskrevs som ett ”fängelse för nationer”. Det ryska tsardömet hade vuxit genom att tvångsinförliva en hel rad nationaliteter från det nuvarande Polen till Stilla havet. Detta imperium var inte ett förbund av stater utan en bildning som dominerades av de så kallade ”storryssarna”, dvs. den ryska etniciteten och deras monarkistiska och kapitalistiska härskande klass.

Lenin gav Stalin i uppgift att utarbeta en teori om det som kallades den ”nationella frågan”, dvs. att förstå de speciella omständigheter som gällde för nationer av folk som hade lidit under ett speciellt förtryck och herravälde, i detta fallet under Ryssland. De problemställningar och tvistefrågor som finns i Stalins slutsatser går långt utöver denna artikels räckvidd utom på ett område: uppfattningen att nationer och folk som har lidit under förtryck och herravälde *som nationer* (inklusive språkdiskriminering, terror, underordning på alla områden jämfört med den ryska etniciteten, avsaknad av politisk makt) har rätt till *nationell självbestämmanderätt*. Uttryckt på ett annat sätt hade folk, oavsett om de var finnar, ukrainare eller från det tidigare Turkestan, bland andra, hade rätt att avgöra sin egen framtid utan inblandning från utomstående krafter.

Det inledande sovjetiska förhållningssättet till rätten till självbestämmande var nyskapande, faktiskt revolutionärt. Det fick konkret form i uppfattningen att det postrevolutionära samhället måste vara en *Union* av sovjetiska socialistiska *Republiker*.

Putin hade rätt i att Stalins regim – i bästa fall – var inkonsekvent i hur den närmade sig den nationella frågan, och det finns inget tvivel om att ryssarna dominerade sovjetstaten, men denna dominans utmanades periodvis. När Stalin väl kom till makten visade han inte så stort intresse för

ett konsekvent nationellt självbestämmande. Stalinregimens tillämpning av den nationella frågan politiskt sträckte sig från nyskapande – ”nationella territoriella avgränsningar” (skapandet av nationalstater där folk tidigare hade levt under halvfeodala förhållanden, men utan någon praktisk rätt att avskilja sig) – till direkt *kriminell*, t ex att 15 nationaliteter förflyttades och fråntogs sin status som nation (eller självständighet) under Andra världskriget (inklusive Krimtatarerna!) för påstått antisovjetiskt agerande. Detta agerande gick mot Lenins uttalade avsikt om en frivillig union av jämlika republiker.

Putins harang visade flera saker som är värda att nämna i detta sammanhang. För det första var NATO *inte* huvudfrågan. Till och med en inkompetent kommunikationskonsult skulle ha förstått att rekommendera Putin att helt koncentrera sig på NATO för att rättfärdiga invasionen, som ett sätt att vinna, eller åtminstone neutralisera den internationella allmänna opinionen. Istället valde Putin vid ett ytterst olämpligt tillfälle att ifrågasätta en internationellt erkänd nationalstats nationella legitimitet. Man måste fråga sig varför.

För det andra uttryckte Putin sin vision av Rysslands framtid. Det är en framtid där den ryska etniciteten förenas i Ryssland, Ukraina och Belarus. Det är inte ett multietniskt Ryssland utan istället inrättande av ett *etno-nationalistiskt* Ryssland. Denna vision är helt i linje med Putinregimens helt igenom reaktionära politik.

För det tredje är Putin själv ett resultat av den tidigare sovjetapparaten. Men han var inte marxist, utan en person som alltid ville vara i KGB. Han utnyttjade KGB:s utbildning och erfarenheter för att bygga det nätverk och den politiska plattform som krävdes för att komma till makten. Hans utfall mot Lenin och Stalin visar hans avsky mot det politiska projekt som Lenin försökte införa för att rätta till verkligheten i ”nationernas fängelse”. Utfallet visade också något annat, dvs. Putinregimens *revanschism*. Det vill säga Putinregimens vrede som svar på Sovjetunionens nederlag i kalla kriget, ovanpå vilket Ryssland inte fullt ut accepterades i det globala kapitalistiska blocket. Putins revanschism motsvarar den revanschism som dominerade inom högerkretsar i Tyskland efter Första världskriget, där det i efterdyningarna till kriget, förlusten av kolonierna och krigsskadestånden det tvingades betala, det fanns en efterfrågan på syndabockar och en önskan att Tyskland skulle återta det som högerkretsar ansåg att de hade blivit bestulna på.

Således måste den ryska aggressionen härledas från Putinregimens speciella geopolitiska ambitioner (underblåsta av revanschism) tillsammans med en etno-nationalistisk kritisk bild av framtiden, en kritisk bild som har mer gemensamt med de ryska ”vita” styrkornas bild, dvs. den kontrarevolutionära rörelsen efter den ryska revolutionen, än med det socialistiska experiment som den försökte genomföra.

Relevansen i denna analys är att den koncentrerar sig på de inre krafter i Ryssland som har drivit på aggressionen istället för att se Ryssland som en klumpig mindre imperialistmakt som är underkastad USA:s och NATO:s nycker och intriger. När vi granskar vad Putinregimen har skrivit och sagt blir det dessutom uppenbart att dess ambitioner inte har så mycket att göra med att neutralisera Ukraina, de handlar om att neutralisera ukrainarna. Som sådant förefaller det som om ukrainarna inte har några rättigheter som Putinregimen behöver respektera.

Två läger eller motstånd mot nationellt förtryck?

En stor del av debatten inom USA:s vänster börjar – och slutar – med att titta på USA. Schemat är enkelt: USA är huvudfiende till världens folk; USA tillät/uppmuntrade NATO:s utvidgning; ryssarna var mot NATO:s utvidgning; därför provocerade USA/NATO fram den ryska invasionen.

Kärnan i denna analys är att eftersom USA är huvudfiende till världens folk, så måste det innebära att det är den enda betydande fienden, och vidare att i varje situation där USA är inblandat måste de vara den viktigaste förövaren av skändliga handlingar.

Det är inte en analys. Det är hårklyverier. Och en speciellt sorts hårklyveri som betraktar striderna på planeten jorden som en kamp mellan USA och dess allierade å ena sidan, och de som är mot USA-imperialismen å den andra. Alla andra frågor är underordnad denna motsättning. Underförstått i denna analys är åsikten att alla som – i ord eller praktiskt – går mot USA-imperialismen måste vara de förtrycktas vän och därför bör stödas.

Detta schema tittar inte på de enskilda situationernas säregenheter och tittar inte på inre faktorer i de enskilda länderna (eller i länder i konflikt), utan istället ger den företräde åt de yttre faktorerna. På filosofisk nivå bryter det mot dialektiken, som först alltid försöker förstå de inre motsättningarna och sedan tittar på de bredare sammanhangen.

I fallet Ukraina har delar av USA:s vänster bara letat efter svar i USA:s aktiviteter, men har underlåtit att analysera Putinregimens möjliga (eller faktiska) motiv. Intressant nog hade vänstern helt fel om Putins förberedelser inför en invasion av Ukraina, och hävdade i flera månader att Putin bara förhandlade tufft och att USA och Storbritannien försökte provocera situationen genom att påstå att en rysk invasion var nära förestående. Där hade kamraterna verkligen helt fel.

De inre motsättningarna skulle också omfatta en undersökning av det speciella och historiska förhållandet mellan Ryssland och Ukraina. Det är därför det är så viktigt att lyssna på vad Putin och hans propagandister säger. Putinregimen har ansträngt sig hårt för att göra om historien om förhållandet mellan Ryssland och Ukraina. Det var i detta sammanhang som Putin polemiserade mot Lenin och Stalin. Putin anser inte att Ukraina är eller någonsin har varit en nation. För honom är det en del av *Storryssland*.

De som bortser från Putins ord blir i själva verket medskyldiga i att kräva att Ukraina elimineras. De bortser också från en långvarig debatt i Ryssland och Ukraina angående en ukrainsk nationsbildning och självbestämmande.³ Mer riskfyllt är att delar av vänstern närmar sig en punkt där de anammar *etno-nationalismen* eller underlåter att skilja den från *revolutionär nationalism*.

Etno-nationalism är en viktig strömning inom högerpopulismen och dess undergrupp, fascismen. Den likställer nationalitet med etnicitet istället för med territorium, kultur och historia. Hitler använde etno-nationalism för att iscensätta *Anschluss* (annekteringen av Österrike) 1938, liksom kraven att Tjeckoslovakien skulle avträda Sudetenland till Tyskland (också 1938). På senare tid slet etno-nationalism itu den tidigare multinationella socialistiska republiken Jugoslavien, och spelade en viktig roll i folkmordet i Rwanda som utfördes mot tutsier och deras allierade bland hutuerna.

Putinregimen uttrycker en etno-nationalism och har visat ambitioner att utvidga sig. Den försöker

3 Se [Ab imperio](#), nr 4 2012, s 339-371.

ena den storryska etniciteten, och även återupprätta det tidigare ryska imperiets gränser. Den har ett namn för det: *eurasianism*. Den är fixerad vid uppfattningen att utveckla ett centrum som är oberoende av det ”atlantiska” blocket USA, Kanada och Storbritannien. Även om det är en multipolär uppfattning så är det ett multipolärt förslag om en högerauktoritär framtid, som inte skiljer sig så mycket från den framtid som George Orwell beskrev i 1984.

Kampen för en multipolär värld har funnits inneboende i kapitalismen, särskilt efter att den nådde sitt imperialistiska stadium. Även om en eller annan imperialistisk makt vid olika tillfällen har haft herraväldet, så har det alltid funnits samarbete och konkurrens mellan kapitalistiska stater, lika mycket som mellan kapitalistiska företag. Att Putin omstrukturerar Ryssland är helt förenligt med detta.

Den fråga som omedelbart uppstår är alltså om konkurrensen mellan imperialiststater, och specifikt att det uppstår USA-fientliga imperialistiska stater, i sig själv innebär att de framväxande tvistande krafterna på något sätt är progressiva och antiimperialistiska? Det är inte någon ny fråga och det finns en historisk jämförelse som är värd att notera, och vi ska ta itu med den strax.

Det är värt att tillägga att ett av svaren på den ryska invasionen, som många seriösa vänsteranhängare ger, är att även om den ryska invasionen var felaktig, så bör vi koncentrera oss på USA/NATO:s roll eftersom det inte finns så mycket att göra för att påverka Putinregimen, men vi kan påverka den amerikanska regeringen.

Oavsett avsikten är detta i själva verket ett isolationistiska argument förklätt till internationalism. Vänstern har historiskt gått mot USA:s imperialistiska äventyr, men även när andra länder har gjort det utan någon direkt amerikansk inblandning. Den italienska invasionen av Etiopien 1935 hade inget med USA att göra, ändå reagerade vänsteranhängare (av olika schatteringar och etnicitet), panafrikaner och svarta nationalister. Inbördeskriget i Spanien 1936-1939 ledde också till att vänsteranhängare i hela världen krävde att USA, Storbritannien och Frankrike – samtliga kolonialmakter – skulle ge militär hjälp till den spanska regeringen under dess kamp mot inte bara inhemska fascister utan också mot det fascistiska Italiens och Nazitysklands olagliga intervention. Dessa krav ställdes trots att samtliga dessa imperialistmakter hade sina egna sorters koloniala styren. Man kunde förvisso ha argumenterat att inget skulle krävas eller efterfrågas från dessa regeringar just på grund av deras karaktär. Men kraven baserade sig på en bedömning av den fascistiska/nazistiska interventionen och den vidare innebörden av interventionen och motståndet mot den.

Den japanska imperialismen och ”Österns Stillahavs rörelse”

I efterdyningarna till Japans seger över det ryska tsardömet under det rysk-japanska kriget (1904-1905) blev det återverkningar inom politiken i den koloniala och halvkoloniala världen. Ett ”icke vitt” folk hade definitivt besegrat en europeisk imperialistmakt genom att använda en sofistikerad strategi och moder militär teknologi.

Trots att det framväxande japanska imperiet ironiskt nog hade accepterat att de betecknades som ”asiatiska arier” (en beteckning som uppmuntrades av USA:s president Theodore Roosevelt och senare anammades av Hitler), så såg ”färgade folk” över hela världen, dvs. folk som var koloniserade och halvkoloniserade av väst imperialismen (inklusive men inte begränsat till USA) i det som vi idag tänker på som det globala syd, ändå Japan som en inspirationskälla. Men man behövde inte

gräva så djupt för att förstå att japanerna byggde sitt eget imperium. Det blev klarare i och med Japans annektering av Taiwan, Korea, deras roll under Första världskriget – där de stödde de väst-allierade mot tyskarna, och på så sätt erhöll öbaser i Stilla havet – och senare, med invasionen och annekteringen av Manchuriet, följt av invasionen av resten av Kina.

Trots Japans aggressivitet fanns det kvar en lockelse som de erbjöd inte bara i Asien, utan också i USA. I det svarta USA uppstod projapanska uppfattningar som påverkade olika krafter, inklusive, förvånande nog, den store W E B Dubois. Många av de som försvarade Japan såg det som en stark stat som stod upp mot västimperialismen, och de var beredda att avvisa förtrycket och det som bara kan beskrivas som japansk *rasism* mot andra asiatiska befolkningar, trots japanernas uppmaning till en ostasiatisk samarbetsfär.⁴

I USA blev ”Österns Stillahavs rörelse” [Pacific Movement of the Eastern World] ett organisatoriskt centrum för projapanska uppfattningar. Den var en ofta förbisedd rörelse som till stor del hade sin bas i Missouri, och studerades och utforskades av Ernest Allen på universitetet i Massachusetts-Amherst. Även om denna rörelse föll samman under Andra världskriget, har dess ideologiska arv överlevt längre än dess organisatoriska existens. Intressant nog var det asiatiska kommunister i länder som Kina, Filippinerna, Korea och Indokina som avslöjade det japanska uppkomlingimperiets imperialistiska mål, och pekade på att den japanska imperialismen inte var någon väg till frigörelse. I USA tillhörde kommunistpartiet också de som utmanade denna projapanska uppfattning.

Den underliggande uppfattningen att min fiendes fiende är min vän ledde till olyckliga samarbeten i olika länder som japanerna ockuperade från 1931. Och blindheten inför japanska grymheter, t ex våldtäkten av Nanjing, påminner egendomligt mycket om hur en del av den amerikanska vänstern har kunna tänka sig att blunda för den ryska imperialismen, vare sig det har rört sig om grymheter i Tjetjenien, hemskheter som begåtts under den ryska interventionen på den tyranniska Assadregimens sida under det syriska demokratiska upproret, eller mer nyligen inom ramen för invasionen av Ukraina. En oförmåga att inse Putinregimens mål drar delar av vänstern farligt nära den ståndpunkt som såg det japanska kejsardömet som en frälsning för den koloniala och halvkoloniala världen.

Åsikten att ”min fiendes fiende är min vän” behöver inte vara så extrem som uppfattningen hos de som samarbetade med och/eller rättfärdigade den japanska imperialismen. I miljön efter Andra världskriget var nationella befrielse rörelser och nationella populistiska projekt (för att låna den term som den bortgångne Samir Amin använde) i det globala syd ofta starkt påverkade av den internationella kommunistiska rörelsen och av vänsterpolitik i allmänhet. Många av dessa rörelses ledare fick utbildning från bland annat Sovjetunionen, Kina och senare Kuba.

Ofta försökte dessa nationalistiska rörelser i det globala syd stå oberoende från både USA – och dess allierade – och Sovjetunionen – och dess allierade. Rörelserna hävdade behovet av oberoende och frihet, men i alltför många av dessa länder underlät samhällsrörelserna för befrielse att anta en fullständig omdanande plattform.

Ledarna i en del av dessa stater, t ex Khadafi i Libyen, Mugabe i Zimbabwe, valde under kalla kriget att gå balansgång, och bytte sin lojalitet och intressen mellan det USA-ledda blocket, Sovjetunionen och i en del fall kineserna, samtidigt som de hela tiden förkunnade ”alliansfrihet”.

4 Se [Britannica](#), artikeln ”Greater East Asia Co-Prosperity Sphere”.

Inrikespolitiskt vad dessa projekt en mycket blandad kompot. Med tanke på de ojämna nationella ekonomiska investeringarna, ett underlåtande att omfördela välståndet och bristen på ekonomisk mångfald, för att inte nämna en – i bästa fall – kluven inställning till folkmakt, visade sig detta vara mycket riskabelt.

Således fanns det regimer med vänsterretorik, eller som lutade åt det, speciellt i internationella frågor, men som inrikespolitiskt hade en annan och ofta icke revolutionär/icke radikal linje. I själva verket kunde de vara rent ut förtryckande. Zimbabwe är ett typexempel, där Mugabes regering accepterade strukturell anpassning, trots att strukturell anpassning var ett rött skynke för regeringens och det härskande politiska partiets fastslagna politik. Protesterna möttes av förtryck. Mer nyligen visade sig ett liknande fenomen i Nicaragua, där det tidigare FSNL:s (sandinisternas) skal ledde landet och hade ett mycket konservativt förhållningssätt till sociala frågor och ekonomin, för att inte nämna förtrycket mot meningsmotståndare.

En stor del av den amerikanska vänstern har påverkats av retoriken från påstått antiimperialistiska regimer på ett sätt som är jämförbart med de många politiska krafter under perioden före 1941 som påverkades av den japanska imperialismens ”antiimperialistiska” retorik. Det var först när man grävde under ytan som man kunde börja få en bättre uppfattning av verkligheten.

Det är oklart hur många gånger den amerikanska vänstern måste lära sig denna läxa igen. På 1970-talet framställde Nationella unionen för Angolas fullständiga oberoende (UNITA) sig för den amerikanska vänstern som en marxistiskt-leninistisk nationell befrielseörelse. När portugiserna lämnade Angola 1975 visade UNITA att de istället var allierade till den sydafrikanska apartheidregimen och en fiende till utveckling. Ändå hade de fram tills dess lyckats påverka många svarta vänsteranhängare. Bristen på en konkret analys ledde till felaktiga slutsatser.

Titta på Ukraina, titta på världen

Slutsatserna av detta är enkla. Först och främst, börja med fakta på basis av en konkret analys. Titta speciellt på de grundfaktorer som är centrala för att förstå en situation. Det betyder att undersöka tillståndet i klasskampen och annan kamp mot förtrycket.

En andra slutsats är att yttre krafter inte kan genomföra befrielsen ens med de bästa avsikter. Denna slutsats drog de dåvarande ryska bolsjevikerna 1921 när de försökte sprida den ryska revolutionen genom att invadera Polen. Det existerade inga förutsättningar för en revolution i Polen, och Röda armén kunde inte göra något annat åt det än att – om den hade lyckats – *tvinga på landet sin vilja*. Efter Andra världskriget var det i själva verket precis vad som hände i de östeuropeiska länder som inte hade befriat sig själva (men det hade Jugoslavien och Albanien).

Den tredje slutsatsen är att en invasion omedelbart ska påminnas om internationell lag och den nationella frågan. Internationell lag är, speciellt efter Andra världskriget, tydlig om anfallskrig, och det är just därför USA:s svar på den ryska invasionen av Ukraina är hycklande när det jämförs med deras inställning till Israels ockupation av palestinska territorier och genomdrivandet av apartheid där, liksom till Marockos ockupation av två tredjedelar av Västsahara.

En fjärde slutsats är att Putin har gjort mer än någon annan ledare på senare tid för att *stärka* NATO. När detta skrivs överväger Sverige och Finland möjligheten att gå med i NATO. NATO var själv

måltavla för olika sociala rörelser i Europa, som helt riktigt såg den som både onödig och aggressiv. Nu har vi en situation där NATO prisas och västvärldens militärbudgetar utökas – istället för minskas – med resultatet att resurser som behövs för sociala ändamål nonchaleras för att främja ”vapnen”. Dessutom har den ryska invasionen varit ett bakslag för ansträngningarna att ta itu med klimatkatastrofen, med ökade krav på fossila bränslen istället för ansträngningar att upphöra med användningen av fossila bränslen (och avskaffa fossilbränsleindustrin!).

En femte slutsats är att Putinregimen ökar hotet om kärnvapenkrig. Genom sina indirekta hänvisningar till vedergällningsaktioner och genom att stoltsera med interkontinentala hot, utför Putinregimen något som bara kan betraktas som ett vansinnigt ”chicken race” med NATO, och direkt och indirekt påstå vad den *kan* göra under de rätta förhållandena. Det kan liknas med Richard Nixons berömda omnämmande att det *vore i USA:s intressen att Sovjetunionen och Kina trodde att han var lite galen*. Problemet är att det finns många möjliga svar om man uppfattas som ”galen”. Ett svar är en förnyad kärnvapenkapprustning, som det finns förhållanden för, speciellt i ljuset av de olika avtal som förre presidenten Trump drog sig ur.

Utöver frågor om internationell lag och ytterligare upptrappning är det fortfarande livsviktigt att identifiera det historiska förhållandet mellan de krigförande. Med tanke på den långa historien av rysk makt över Ukraina, inklusive det som i vissa skeden bara kan beskrivas som bosättarkoloniala förhållanden, kan den ryska invasionen inte ses som en välvillig åtgärd av en annars ointresserad part. Istället är det en aggressionshandling av en makt som historiskt har ockuperat och förtryckt Ukrainas folk.

I detta avseende måste vänstern stå på det ukrainska folkets sida mot aggression och ockupation. Det är inte att uppmuntra till en förment ”kamp till sista ukrainare” – som om ukrainarna bara är dumma marionetter åt utlänningar – utan istället att stöda den ukrainska kampen mot aggression och för självständighet, inklusive rätten till självförsvar. Solidaritet med ukrainarna är inte att stå på västs sida och dess hycklande ståndpunkt om när en ockupation är en ockupation. Att stå på ukrainarnas sida är en handling av internationell solidaritet med de förtryckta. Och den solidariteten måste också innefatta solidaritet med de i Ryssland som går mot Putinregimens förtryck och aggression.

För att citera biskop Tutu finns det inför förtryck inte något utrymme för neutralitet. Eller för att uttrycka det på ett annat, men lika välbekant sätt, ***arbetare och förtryckta folk i hela världen, förena er!***